ejus; ipſa hunc format, & gignit in omnibus cordibus, quæ vivificat, & quæ moribus illius correſpondent. Verum quaſi magnum hoc opus magnos ex nobis conatus exquireret, fieri vix poteſt, ut illud perficere poſſit in terris, ubi tot varia impedimenta infirmant, & imminuunt impreſſionum facultatem. Homo, quem materia gravat, quem cupiditates excæcant, quem rapit concupiſcentia, cum non poſſit illi obſequi niſi per tenues, & imbecillo conatus, in Dei ſinu tandem conſummat unionem animæ cum illo; in cœlo ſolum tribuit extrema lineamenta imagini Filii Dei, eumque in nobis formare terminat; etenim in gloriæ dumtaxat domicilio perfecte ab omnibus impedimentis expedimur. *Sermo quartus Academiæ. Anno 1681.*

HABITUS.

Peccatum Habituale, Habitus pravi &c.

MONITUM.

Quamvis peccatum habituale cum recidiva, quæ illius cauſæ eſt, nec non cum mentis cæcitate, & cordis obduratione, qui ſunt ejuſdem effectus, cohæreat; attamen minime dubitavi, an ſeorſum pertractandum mihi eſſet hoc argumentum, peculiariſque de eo titulus inſtituendus; ſatis enim ſuperque ſuppeditat copiæ, ut concio elaboretur. Neque minorem habituale peccatum cum prædominanti affectu, contemptu gratiarum, & Dei derelictione rationem habet; hæc enim omnia poſſunt attingi, immo difficillimum eſt, illa prorſus præterire. Concionatoris autem intererit hæc ſimul non confundere argumenta, & illinc ea tantum decerpere, quæ neceſſaria ſunt, ut oſtendatur periculum eorum, qui cujuslibet vitii habitum contrahunt, difficultas inde emergendi, & fere inevitabilis ruina, quam ſecum trahit.

Cæterum argumentum hoc, in quo tot alia concurrunt, inſuetum non eſt; cumque ibi generatim dumtaxat inſtituendus ſit ſermo de pravis habitibus, & pauciſſimi ii ſint, qui alicui eorum non ſint obnoxii, ita nemo eſt, qui hinc uberrimum fructum haurire non poſſit.

Quod ſpectat ad Concionis qualitatem, vehemens eſſe debet, & apta ad terrorem obſtinato peccatori incutiendum, ita ut ea vincula infringat, quæ ipſe ſibi efformavit. Ad vivum ob oculos ejus exhibendus eſt calamitoſiſſimus ſtatus, ad quem redactus eſt; at ne in deſperationem inducatur, quo ſcelerum habitus per ſe ferre conſuevit, admonendus eſt quid illi faciendum ſit, ut illinc evadat, vel ne illuc labatur.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Multiplex Concionum Synopſis hujus Argumenti.

I. EVangelium Lazari, qui poſtquam quatriduo in tumulo ſepultus jacuiſſet, a Jeſu Chriſto ſuſcitatus fuit, ita ad peccatum habituale repræſentandum concinnatum videtur, ut ſola paraphraſis ejuſdem ſuppeditare poſſit & diviſionem, & materiam juſtæ, eloquentique Concioni hujus argumenti. Hoc in Evangelio invenientur rationes validiſſimæ, ac maxime naturales aptæ ad peccati hujus horrorem ciendum; & quin ne latum quidem, ut ajunt, unguem a conſueto Concionis ordine, formaque recedamus, ſermonem in partes duas dividere poſſumus, in quarum prima oſtendamus deplorabilem ſtatum, in quem alicujus vitii, quodcumque illud ſit, habitus redigit peccatorem: cujus quidem affabre depicta occurrit imago in exemplo Lazari quatriduani, ac jam putreſcentis; in altera vero difficultatem inde emergendi tam ex parte Dei, quam ex parte peccatoris.

Pars Prior. Status infelix, quo habituale peccatum tandem redigit peccatorem, nobis ab eo ſtatu exhibetur, in quem mors redegerat Lazarum: qui quidem ſtatus lacrymas Jeſu Chriſti meruit, ob cujus oculos aliud triſtius, ac lacrymis dignius verſabatur objectum, mors videlicet peccatorum. Quatuor, vel quinque in rebus inſtitui comparatio poteſt, quas explicare, fuſiuſque amplificare ſatis eſt: 1. *Lazarus amicus noſter mortuus eſt.* Mors animæ per peccatum toto cœlo funeſtior eſt ea, per quam corpus ab anima ſeparatur. Illud vero peccato habitus addit, 2. quod peccatorem ſepelit, vincit, atque alligat linteo, quo cooperitur; ita ut quantumvis mors eidem non abſtuliſſet motum, tamen hic illi auferretur a vinculis, quibus conſtrictus eſt, atque circumdatus; quod peccatorem exhibet valido vinctum habitu, qui nullo motu ad Deum tendere, neque pedem verſus illum proferre valet. Præterquamquod ita pravo hoc habitu detinetur, ut ex hac evadere nequeat captivitate, ita ſubjectus peccati, dæmoniſque imperio, qui illum detinent in ſervitute, ut neceſſitate quadam ſcelus patrare cogatur. Hæc autem neceſſitas, & moralis impoſſibilitas eſt explicanda. 3. Lazarus non ſolum ſepultus erat, & alligatus in tumulo, verum etiam ingenti cippo contectus, itaut licet & vitam, & motum habuiſſet, ac ſatis virium, quibus ſua infringeret vincula, hoc lapide illinc egredi prohiberetur; figura indurationis, ad quam tandem habituatus redit peccator, quem nihil amplius movere poteſt, non minæ, non conſcientiæ ſtimuli, non denique judiciorum Dei cogitatio. 4. Pus, ac fœtor quatriduani cadaveris repræſentat fœtorem, videlicet ſcandalum, quod habitualis peccator ubique parit, impudentiſſime per omnia ſcelerum genera furens ſine verecundia, ſine Dei, hominumque metu, quod cordis ejus corruptionem indicat, Dei ab eodem receſſum, ac exiguam ſpem futurum ut citra miraculum reſipiſcat. Verum cum nequaquam omnino ſit impoſſibilis hic reditus, & hæc mutatio, ſingillatim ad examen revocandæ ſunt difficultates, & obices, qui in hoc offenduntur; de quibus in altera parte agendum eſt,

Pars altera. Hujus mutationis, & reſurrectionis ad gratiæ vitam difficultas partim quidem ex Deo, partim oritur ex peccatore, qui in deplorabiii hoc ſtatu verſatur. 1. Salvator ad ſummam hanc peccatoris habituati convertendi difficultatem innuendam ſe prorſus aliter gerit, ac in aliis duabus reſurrectionibus, quæ in Evangelio enarrantur. Infrendit enim, plorat, cippum amoveri vult, Lazarum compellat, ejuſque vincula jubet infringi. Quorſum iſthæc? Nonne ad vitam illum revocare poterat unica vocula, & voce ea imperioſa, qua cœlis, terriſque imperabat, omneſque naturæ leges ſuſdeque vertebat? Verum id fecit, ut intelligeremus, ad peccatoris illius converſionem, qui jampridem in peccati habitu volutatur, ab ipſo validiſſimas gratias, ac ſummam poteſtatem ſuam adhiberi. Difficultas altera oritur ex parte peccatoris, qui præjudicia ſua debet exuere, ſtudia ſua magis valida, atque naturalia infringere, odiſſe, quod tamdiu adamavit, & pietatis, atque mortificationis exercitationi vacare, quam tantopere abhorruit. Quænam tibi metipſi vis eſt inferenda? majoribus opus eſt conatibus, gravioribuſque conſiderationibus &c.

BIBLIOTECA CENTRAL

&c. Hoc autem conjici poteſt ex Sancti Auguſtini exemplo, cujus referri poſſunt certamina, cunctationes, & reſiſtentia, qua gratiæ obluctatus eſt. Tandem vero valida exhortatione finis imponendus eſt, monendo, ut ad id nullus non moveatur lapis, quandoquidem ibi ſalus, atque æterna felicitas agitur.

II. Parvus habitus, quem in aliquo vitio contraximus, maximum eſt noſtræ converſionis impedimentum; eſt enim catena ex plurimis annulis contexta, quæ nonniſi ſummo conatu, ideoque graviſſima cum difficultate poteſt infringi. Hac dæmon in peccati ſervitute conſtrictos nos detinet; & ut verbo me expediam, ſatis innoteſcit quantum ægre ab iis divellamur, quibus diuturno habitu adhæſimus &c. 2. Hinc oritur neceſſario pravum habitum certiſſimum eſſe, ac moraliter infallibile noſtræ reprobationis argumentum; cum enim nos in quamdam reſipiſcendi impoſſibilitatem inducat, nos ad finalem impœnitentiam deducit, quæ ſpem quamlibet aufert.

III. 1. Habitus peccati opponitur miſericordiæ Dei, ſi ſuas amovet gratias, ac peccatorem tandem proprio derelinquit conſilio. 2. Præſtantiſſima, ac validiſſima rejicit remedia, videlicet metum judiciorum Dei, conſcientiæ ſtimulos, cœli minas, monita, ſaluberrimaſque increpationes, & quidquid majorem vim in aliis peccatoribus obtinere conſuevit, 3. Opponitur omnibus conatibus, quos infirmata voluntas exercere conſuevit, ut ex hoc ſtatu emergat, eoſque ut plurimum irritos facit.

IV. 1. Peccatores, qui aliquem in peccato habitum contraxerunt, ne ſuam quidem ſentiunt calamitatem, etenim ignorant illam, ejuſque effectus non prævident. 2. In quamdam impotentiæ ſpeciem adducuntur, ut ſincere vitam mutare, & ſeſe convertere nequeant. 3. Fiunt pertinaces, & obſtinati in ſcelere ſuo; & nihil eos movere, & flectere poteſt.

V. 1. Quicumque pravum induit habitum, ubi voluerit, non abjiciet illum. 2. Si difficilius eſt, quam putatur, illum abjicere, ubi contrahi cœpit, non ita difficile eſt, uti credere nonnulli volunt, illum exuere, ubi ſemel fuerit contractus. *P. de la Colombiere Serm. 64.*

VI. Habitus generatim in duobus conſiſtit. Primo quidem in quadam agendi facilitate, uti in omnibus artibus, & quibuſcumque difficillimis rebus videre eſt, quas tempus, & uſus faciles reddunt. 2. In ſumma difficultate habitum relinquendi, quod unuſquiſque in ſe facile experitur, ægerrime id relinqui, quod diligitur, vel cui diu conſuevit. Hoc autem in peccati habitu apertius innoteſcit.

1. Facilitatem tribuit peccandi; propterea quod peccator habitualis in oculis Dei fit horroris, & abominationis objectum. 2. Summam affert difficultatem habitus ejuſdem relinquendi; quod cauſa eſt reprobationis propter quamdam neceſſitatis, & moralis impoſſibilitatis ſpeciem, quæ efficit, ut peccator in eo ſtatu perſeveret, atque moriatur. Hinc quidem facilitas, inde vero difficultas; duo verba totam Concionis partitionem conſtituunt. *Ex Auctore Sermonum in omnia Ethicæ Chriſtianæ argumenta, Sermone pro feria ſexta poſt primam Quadrageſimæ Dominicam.*

VII. 1. Peccati contrahentes habitum in eo magis, magiſque irretimur, atque demergimur, peccata peccatis in infinitum agglomerantes. 2. Nobiſmet intercludimus omnes vias ex infeliciſſimo hoc ſtatu emergendi, reſiſtentes cœli afflatibus, & gratiis Dei, quarum vis, numeruſque decreſcit prout contemnuntur a nobis.

VIII. Hominis in habituali peccato ſalus toto cœlo metuenda magis eſt, quam ſperanda.

1. Quia illi difficillimum eſt ex eo ſtatu emergere; infirmior eſt enim, ac minora habet ſubſidia.

2. Quia in peccato magis pertinax, & induratus eſt, neque illum vult relinquere.

IX. 1. Pravus habitus quamdam peccati neceſſitatem inducit. Hæc neceſſitas ponderanda eſt ex Sancti Bernardi ſententia, verbiſque explicanda. 2. Hæc neceſſitas non eſt excuſatio, & legitimus coram Deo prætextus; econtra vero multo magis peccatum auget, & amplificat.

X. Duo ſunt omnino neceſſaria ad cor hominis immutandum, atque convertendum, ſcilicet gratia peccatorem præveniens, atque ſollicitans, & voluntas ejuſdem peccatoris gratiæ ſollicitanti obtemperantis. Hoc poſito,

1. Moraliter impoſſibile eſt, quod gratia peccatorem habituatum mutet, atque convertat. 2. Moraliter impoſſibile eſt, quod peccator mutet voluntatem. Obvia ſunt argumenta.

Cum habitus ſit ſecunda natura priori inſita, inde ſequitur, XI.

1. Quod naturaliter fit, conſtanter, eodemque ſemper pacto fieri; ideoque peccator, ubi ſemel habitum induerit, ſemper peccabit. 2. Quod naturaliter fit, facile fieri, non ægre, & qualibet in occaſione; ideoque, qui peccandi habitum habet, in qualibet occaſione peccabit, ac ſeſe infinitis ſceleribus polluet. 3. Quod naturaliter fit, ad finem uſque perſiſtere, & nonniſi extrema vi poſſe prohiberi; ideoque talis peccator certiſſime in ſuo peccato morietur.

1. Pravus habitus efficit, ut peccator ferme ſeſe XII.
convertere nequeat. 2. aufert naturalem peccandi verecundiam; quo obice ſemel perfracto, in omne ſcelus proruitur. 3. aufert metum ſuppliciorum, quæ peccatum ſunt ſubſecutura, ideoque impune peccari poſſe exiſtimatur.

Tres ſunt illuſiones, quibus ut plurimum pecca- XIII.
tor in habituali peccato ſeipſum fallit.

1. Putat peccatum levius eſſe, ejuſque gravitatem habitum imminui.

2. Ad veniam obtinendam ſatis eſſe ſimplicem furentis hujus habitus abnegationem, quin ullus conatus exeratur ad illum infringendum, ſuperandumque.

3. A ſe uno pendere, ubi voluerit, habitum abjicere, qua in re decipitur.

PARAGRAPHUS II.

Fontes, Auctoreſque, unde hauriri copia poteſt ad propoſitas Concionum ſtructuras exornandas.

SAnctus Auguſtinus, *lib.* 8. *Confeſſ. c.* 5. deſcribit Sancti Patres.
labores a ſe exantlatos, ut habitum, quem per juvenilem licentiam contraxerat, ſuperaret.

Idem, *Tract.* 49. *in Joan.* de Lazari reſurrectione loquens ex eo modo, quo Dei Filius magnum illud miraculum eſt operatus, oſtendit difficultatem convertendi peccatorem, qui in ſcelere occaluit.

Idem tractatu eodem, & in eodem Confeſſionum libro docet, quomodo peccati habitus fiat.

Idem, *libro de Continentia*, oſtendit peccatum per habitum pravum in nos dominari.

Idem, *in Pſal.* 84. hæc explicans verba, *Avertiſti captivitatem Jacob*, docet nobis optandum eſſe, ut a captivitate peccati, cui per habitum ſubjicimur, liberemur.

Idem, *Tract.* 41. *in Joan.* docet quam dura ſit peccati ſervitus, cui nos ſubjicit habitus.

Sanctus Ambroſius *in Pſal.* 1. oſtendit fere impoſſibile eſſe malum habitum eradicare.

Sanctus Cyprianus *lib.* 2. *Epiſtol. Epiſt.* 2. de ſe ipſo loquens ait, ſe crediddiſſe omnino impoſſibile eſſe inveteratum habitum relinquere, ſed aliter propria experientia didiciſſe.

Sanctus Hieronymus in hæc verba Job cap. 2. *Oſſa ejus implebuntur vitiis adoleſcentiæ ejus*, oſtendit quomodo in ſenectute minime corriguntur habitus, qui ab adoleſcentia inoleverunt.

Sanctus Gregorius, *lib.* 30. *Moral.* explicans hæc verba Job cap. 39. *Quis dimiſit onagrum liberum, & vincula ejus quis ſolvit?* docet, quænam ſit ſervitus eorum, qui affectibus ſuis parere didicerunt.

Sanctus Chryſoſtomus, *in cap.* 4. *Actuum Apoſt.* oſtendit ad malum habitum corrigendum opus eſſe habitum contrarium acquirere.

Idem, *lib.* 3. *contra vituperat. Vitæ Monaſt.* oſtendit, quanta ſit difficultas vitioſi habitus corrigendi; quam veritatem iterum docet Homil. 7. in primam ad Corinthios Epiſtolam.

Idem, *Homil.* 10. *in Epiſt. ad Roman.* docet quomodo pravus habitus poſſit infringi, hoc eſt paulatim adnitendo.

Caſſianus, *Coll.* 12. *cap.* 5. docet optimam habitus mali vincendi rationem eſſe contrarios habitus paſſim exercere.

Sanctus Bernardus, *Serm. de* 7. *donis*, hanc affert medicinam, ſapientem videlicet, expertumque virum conſulendi, ejuſque conſilia ſequendi.

Idem, *Serm.* 1. *in Cant.* oſtendit quomodo habitus efformetur, ut fiat quædam ſpecies neceſſitatis, quæ tamen a peccato minime excuſat.

Alphonſus Rodriguez, *lib.* 1. *Tract.* 2. *cap.* 7. Aſcetici aliique.
docet quanti referat, ſtatim bonos habitus efformare.

P. Chabu libro, qui inſcribitur, Prædeſtinationis ſecretum, Tractatu de relapſu in peccatum fuſius verba facit de habitu, qui per peccatum contrahitur.

Idem in libro, cui titulus, Salutis Scientia, *cap.* 4. *art.* 4. docet veram delendi peccati rationem eſſe illius habitum delere.

Idem in libro eodem, *puncto tertio Meditationis, ubi agitur de cognoſcendo utrum per motum appetitus vivamus*, loquitur de vitioſis habitibus, quos contraximus.

Sancta Thereſia ſub finem cap. 40. vitæ ſuæ a ſe conſcriptæ deſcribit miſerum animæ ſtatum jamdiu in peccato viventis.

P. Antonius de Sancto Martino a Porta ex Carmelitarum Familia in libro, cui titulus, *Les Conduites de la Grace*, Tractatu quarto, ubi loquitur de curſu, & progreſſu peccati, docet habitum peccati in periculum adducere, ne peccator ſe unquam convertat.

P. le Boſſu libro de uſu Gratiæ, *Tomo* 2. *cap* 3. *ſect.* 4. oſtendit, nos in habitu peccati Dei gratiis abuti.

Idem de eodem argumento loquitur etiam cap. 32. ejuſdem tomi ſect. 3.

Recupitus *ſigno* 1. *Prædeſtinat.* docet, quam facilitatem peccandi pravus habitus tribuat.

P. Nepueu Tomo quarto Conſiderationum Chriſtianarum, oſtendit pravi habitus exuendi difficultatem.

P. Gegou libro, cui titulus, Uſus Sacramenti pœnitentiæ.

Concionatores nuperi.

Henricus Engelgrave *in Luce Evangelica Dom.* 3. *Quadrageſ.* loquitur de habitu peccati, præſertim vero §. 3. ubi docet, illum nihil de peccati gravitate imminuere.

Stapletonus *Domin. Sexageſimæ Textu* 2.

Qui autem integras hujus argumenti Conciones habuere, hi fere ſunt.

P. de la Colombiere Serm. 64.

Biroat, Serm. pro feria 6. poſt quintam Quadrageſimæ Dominicam.

De la Volpilliere.

P. Girouſt, Sermone pro feria 5. poſt tertiam Quadrag. Dominicam.

La Font, Tomo 4. Eccleſiaſticorum Sermonum pro 18. poſt Pentecoſten Dominica.

Auctor Sermonum in omnia Ethicæ Chriſtianæ argumenta Tomo 1. Quadrageſimę Sermone pro feria 6. poſt primam Dominicam.

P. Texier Serm. pro 11. poſt Pentecoſten Dominica.

In Sermonibus, qui ſub nomine P. Bourdaloue circumferuntur, Sermo pro feria ſexta poſt Dominicam 4. Quadrageſimæ plura habet de habituali peccato.

Qui collectanea ediderunt.

Ludovicus Granatenſis.)
Buſæus, *in Panario*.) Tit. *Conſuetudo*.
Labata, *in Theſauro*.)
Lohner, *in Biblioth.*)

PARAGRAPHUS III.

Loci, Exempla, & applicationes Scripturarum huic Argumento.

Iniquitates ſuæ capiunt impium, & funibus peccatorum ſuorum conſtringitur. Prov. 5.

Adoleſcens juxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit, non recedet ab ea. Prov. 22.

Iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput meum, & ſicut onus grave gravatæ ſunt ſuper me. Pſalmus 37.

Funes peccatorum circumplexi ſunt me. Pſal. 118.

Eripe me de luto, & de profundis aquarum. Pſal. 68.

Impius, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit. Prov. 18.

Appone iniquitatem ſuper iniquitatem eorum, & non intrent in juſtitiam tuam. Pſal. 68.

Oſſa ejus implebuntur vitiis adoleſcentiæ ejus, & cum eo in pulvere dormient. Jobi 20.

Lapides excavant aquæ, & alluvione paulatim terra conſumitur. Jobi 14.

Qui bibunt quaſi aquam iniquitatem. Jobi 15.

Languor prolixior gravat medicum: brevem languorem præcidit medicus. Eccli. 10.

Qui relinquunt iter rectum, & ambulant per vias tenebroſas: qui lætantur cum male fecerint, & exultant in rebus peſſimis. Prov. 2.

Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, & quaſi vinculum plauſtri peccatum. Iſaiæ 5.

Væ genti peccatrici, populo gravi iniquitate. Iſaiæ 1.

Peccatum ſuum quaſi Sodoma prædicaverunt, nec abſconderunt. Iſaiæ 3.

Solve vincula colli tui, captiva filia Sion. Iſaiæ 52.

Confuſi ſunt, qui abominationem fecerunt, quinimo confuſione non ſunt confuſi, & erubeſcere neſcierunt. Jerem. 8.

Curavimus Babylonem, & non eſt ſanata: derelinquamus eam. Jerem. 51.

Si mutare poteſt Æthiops pellem ſuam, aut pardus varietates ſuas, & vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum. Jerem. 13.

Sicut fuit ſenſus veſter, ut erraretis a Deo, decies tantum iterum convertentes requiretis eum. Baruch 4.

Venundati ut faciant malum. 1. Machab. c. 1.

Amen, amen dico vobis, quia omnis, qui facit peccatum, ſervus eſt peccati. Joan. 8.

Theſaurizas tibi iram in die iræ. Ad Rom. 2.

Liberati a peccato, ſervi facti eſtis juſtitiæ. Ad Rom. 6.

Ut deſtruatur corpus peccati, & ultra non ſerviamus peccato. Ibidem.

Non quod volo bonum, hoc facio, ſed quod nolo malum, hoc ago. Ad Rom. 7.

Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ eſt in membris meis. Ibidem.

Qui deſperantes ſemetipſos tradiderunt impudicitiæ, in operationem immunditiæ omnis. Ad Epheſ. 4.

State, & nolite iterum jugo ſervitutis contineri. Ad Galat. 5.

A quo quis ſuperatus eſt, hujus & ſervus eſt. 2. Petri cap. 2.

Exempla ex Veteri, Novoque Teſtamento deſumpta.

Diſcrimen inter Iſraelitas, & Ægyptios eidem Pharaonis ſervituti ſubjectos.

INter eos, qui ex fragilitate, & qui ex habitu peccant, idem intercedit diſcrimen, quod Ægyptios inter, & Iſraelitas eidem Pharaonis tyrannicæ ſubjectos dominationi. Ægyptii ſervituti ſubjecti illam patienter, & ſine querela ferebant, & catenas ſuas infringere ne adnitebantur quidem. Iſraelitæ e contra priſtinæ libertatis non obliti indeſinenti ejuſdem deſiderio flagrabant; & nonniſi ægerrime gravibus, quæ ſibi a barbaro Principe imponebantur, oneribus ſeſe ſubjiciebant: quod indicio eſt, Origenes ait, Ægyptios malis ſuis aſſuetos ſemper in ſervitute ſua permanſuros; e contra vero Iſraelitas, ubi ſeſe primum occaſio obtuliſſet, Pharaonis jugum excuſſuros, atque modum catenas ſuas infringendi conquiſituros. Hæc fidelis eſt imago ejus diſcriminis, quod inter duplex peccatorum genus, de qua verba facio, intercedit. Cum fidelem intueor, qui fallacibus peccati illecebris captus conſcientiæ ſuæ ſtimulis angitur, ſtatus ſui miſeriam intelligit, ac Dei judicia expaveſcit; ajo in eodem aliquid vitæ adhuc ſupereſſe, eumque poſſe quamprimum ad ſe reverti catenas ſuas infringendo, & a peccati via recedendo. Sed cum hominem video in peccatis inveteratum, haud hæſitanter ſeſe in illis volutare, aſſero metuendum eſſe, ne in eo ſtatu moriatur.

Samſon figura eſt peccatoris habitu peccati vincti.

Luctuoſum proculdubio ſpectaculum erat, Samſonem in Philiſtinorum acerbiſſimorum inimicorum ejus poſitum captivitate. Incomparabilis hic vir, cui Cœlum adeo mirabile robur contulerat, ut ſolus hoſtiles copias deleret, urbes expugnaret, leones diſcerperet, poſt infinita, quæ in omni vita operatus eſt, portenta, indigne molam verſare coactus fuit, factus eorum ludibrium, de quibus toties retulerat triumphum. Nulla inveniri poteſt aptior imago peccatoris valida habitus vi crimini inhærentis. Poterat ille quidem ſtatim ſua vincula infringere eadem facilitate, qua Samſon, antequam capilli eidem reſecti fuiſſent, in quibus tota vis ejus poſita erat; & fortaſſe ipſe etiam, uti Samſon, ſperabat ſatis futurum eſſe, ſi ſeſe excuteret, ut ſeſe iiſdem expediret: *Egrediar ſicut ante feci, & me excutiam.* Verumtamen neſcit Deum abs ſe receſſiſſe, ſeque potenti ejuſdem gratia, ut antea, adjuvari, atque ita infirmatum, excæcatumque veluti recentem Samſonem nequaquam evaſurum ea, qua crediderat, facilitate. *Neſciens, quod receſſiſſet ab eo Dominus.* (Judic. 16.)

Ne-

BIBLIOTECA CENTRAL

Salomonis exemplum.

Nemo repente fit peſſimus. Vitium ſuos habet gradus, per quos in ſceleris abyſſum deſcenditur, uti virtus etiam ſuos, per quos ad altiorem perfectionis apicem aſcenditur. Habitus enim non coaleſcit repente, ſed per iteratos actus efformatur. Salomon, exempli gratia, illud ſapientiæ miraculum, illa mens altiſſimis Cœli luminibus illuſtrata, ille tandem Princeps, qui populorum omnium in ſe admirationem converterat, quomodo factus eſt idololatra eo uſque, ut ille unus plura idolis delubra, quam omnes ſimul Reges ſucceſſores illius, ædificaverit? Dubitandum non eſt, quo minus re adhuc integra hoc ſcelere ſeſe fœdare perhorreſceret, & Dei timor, qui omnis ſapientiæ principium eſt, ut ipſe ait, ſeſe illius animo offerret, illum de propoſito deturbaturus: ſed poſtquam turpi amore victus juſſit ædificari templum idolo unius ex pellicibus ſuis, hoc vallo, quod illum prohibere debebat, ſemel perfracto, gratiam eamdem reliquis etiam concubinis ſuis conceſſit, & qui mortalium ſapientiſſimus erat, factus eſt inſaniſſimus. Paulatim huic cultui aſſuevit, ejuſque horrorem cum Dei timore amiſit, qui nullam amplius obtinuit vim in corde illius; unde ſcelus omnium nequiſſimum ſibi in habitum traduxerat, quod utrum umquam abjecerit, ignoratur.

Pharaonis exemplum.

Pharao poſt peccatum ſuum ultro ſibi effoderat oculos. Deus, & peccatum ſimul pugnabant; peccatum quidem habitu, Deus vero miraculis. Deus illi aperiebat oculos viſibilibus prodigiis, quę operabatur; peccatum vero hæc eadem exteriora prodigia in interiorum tenebrarum ſuarum cauſam convertebat; ita, Sanctus Auguſtinus inquit, ut miſer hic Princeps peccatis ſuis obrutus, longa in malo perſeverantia excœcatus, ſibimet traditus meritus fuerit, ut Deus illum induraret; ſeque ille in obſtinatione ſua confirmaverit per eaſdem pœnas, quę illum ad officium revocare debebant: *Pharao pro ingenti cumulo peccatorum ſuorum non tamquam filius ad emendationem ſuam meruit corripi, ſed tamquam hoſtis permiſſus eſt indurari.* Quo magis Deus oculos illius viſibilibus ſignis perſtringebat, eo magis ille mentis oculos claudebat, atque ita peccando aſſueverat, ut neque inſectorum nebulæ, neque ſanguinis fluvii, neque tenebræ in univerſam Ægyptum effuſæ ſatis virium ad illius converſionem haberent.

Jeroſolymæ vaſtitas, & captivitas imago eſt animæ peccato habituali fœdatæ.

Triſte quidem erat, ac Jeremię Prophetæ lacrymis ſatis dignum, videre urbem, quę olim erat Paradiſi imago, tot potentium Regum ſedes, tot Prophetarum domus, atque Religionis Sanctuarium, videre inquam urbem hanc in crudeli captivitate ſquallentem, omnibus opibus ſuis exutam, vaſtatam, direptam, dedecore affectam, atque in generali tumultu trepidantem. Verum dicere poſſum hanc debilem eſſe ejus animæ figuram, quæ in peccati ſervitute ex longo habitu concepta verſatur; anima hęc, quæ Dei opus eſt, & perfectionum ejus imago; anima hæc, quę pretium eſt totius Sanguinis Jeſu Chriſti; anima hęc Spiritus Sancti ſponſa peccati captiva eſt; tyrannus iſte illam omnibus gratiæ ornamentis ſpoliavit, eamque dęmonum ludibrium, & creatarum rerum omnium contemptum effecit. Eheu, quam potiori jure dici poſſet de anima hac, quam de Jeruſalem: *Facta eſt quaſi vidua domina Gentium; princeps provinciarum facta eſt ſub tributo.* (Thren. c. 1.)

Lazari exemplum.

Dei Filius ſummam illam difficultatem, qua peccator habitualis ad converſionem redigitur, in Lazari reſurrectione voluit oſtendere. Status hujus miſeriam conſiderans ploravit, infremuit, turbatus eſt. Horribilis ſtatus, qui efficit, ut Jeſus Chriſtus infremat, ac turbat illum, qui venerat, ut Sanctus Paulus ait, & Cœlo, & terræ pacem allaturus! Verum ſi infrendit, atque turbatur, hoc facit, ut & nos fremere, atque turbari diſcamus. Quod nobis videtur jocus, voluptas, ſolatium, terribile monſtrum eſt, quo niſi perterremur, hoc accidit, quod mens noſtra incomprehenſibili cæcitate caligat. Jeſus Chriſtus Lazarum elata voce appellat, ut innuat peccatores a Deo quam longiſſime abeſſe; poſtquam illum vocavit, reſuſcitat adhuc vinctum, quia animæ poſt gravia peccata ſuſcitatæ plurimis adhuc vinculis alligantur, quæ nonniſi ab Eccleſiæ miniſtris ſunt diſſolvenda. Lazarus, qui jam quatriduo jacuerat in tumulo, per ſe illinc egredi non poteſt, neque vel minimum ſuſpirium emittere ad Domini miſericordiam poſcendam, qui eidem, & vitam, & libertatem poterat conferre; ingemiſcat Salvator, oportet, effundatque lacrymas, ut illum educat de ſepulcro. Quæ quidem inſenſibilitas longe funeſtior in peccatoribus eſt, quod diutius in peccatis ſuis permanſerunt. Oportet, ut Dominus illos præveniat, ipſorum illis oſtendat mala, ſenſuum eorumdem defectibus ſuppleat, atque eorum ſalutem depoſcat eo enixius, quo magis ipſi mala ſua ſentire non poſſunt, neque, uti par eſt, ęquum eorum dolorem concipere.

Aliæ nonnullæ habitualium peccatorum figuræ.

Non deſunt alię in Evangelio peccatoris, qui ſceleris ſui habitum contraxit, figuræ. Hujus generis eſt Paralyticus, qui duodequadraginta annis ſecus Piſcinæ oram elanguerat, quin hominem invenire poſſet, a quo ſalutaribus immergeretur aquis eo momento, quo Angelus ad eas turbandas deſcenderat; itaut omnipotenti Jeſu Chriſti operatione opus fuerit, ut curaretur. Ejuſdem eſt etiam ille, qui a dęmone muto obſidebatur, quem Apoſtoli ejicere nequiverant, quemadmodum reliquos omnes ſibi oblatos expulerant; nam, ut Salvator inquit, hoc dæmoniorum genus non ejicitur niſi in oratione, & jejunio. Illud vero apertius oſtendit hanc eſſe habituati peccatoris imaginem, quod cum Dei Filius ex hujus energumeni patre fuiſſet percontatus, ex quo tempore homo ille ab improbo ſpiritu torqueretur, hic *ab infantia* reſpondit. Heu quot ab ipſa infantia pravos habitus ſuſcepere; alii quidem furandi, alii mentiendi, alii obtrectandi. Hęc deinceps peccata ſunt, quæ difficillime abjiciuntur, quia ab ipſis uſque incunabulis ea conſuetudo inolevit.

Habitus avaritiæ Judam euſque impellit, ut Dominum, Deumque ſuum vendat.

Inde Judam tantum ſcelus patraſſe, atque ex Apoſtolo proditorem, & apoſtatam factum fuiſſe certo ſcimus, quia primum avaritiæ affectum ſibi paſſus eſt dominari: *Fur erat, & loculos habens.* In uſus ſuos convertebat pecuniam, quæ illi aſſervanda tribuebatur, ut in pauperum neceſſitates erogaretur. Affectus hic adeo crevit, & paulatim in corde ejus alte adeo radices jecit, ut illum tandem eo uſque excæcaverit, ut nihil aliud cogitaret, quam opes congerere cum ipſa conſcientiæ jactura, ita ut cum primum quidem parvum aliquid ſuffurari conſueviſſet, ubi majoris lucri ſeſe obtulit occaſio, ad objecti adſpectum percrebuerit tentatio, atque indigne ferens, ſe fruſtrari pretio unguentorum, quę Magdalena ſuper Jeſu Chriſti pedes effuderat, eo uſque cupiditate ſua raptus fuit, ut jacturam hanc pretio Sanguinis, & vitæ Domini, & Salvatoris ſui reparare voluerit.

Quorumdam locorum Applicationes.

Pravum habitum relinquendi ferme inſuperabilis difficultas.

NE *abſorbeat me profundum, neque urgeat ſuper me puteus os ſuum. Pſalm.* 68. Habitus, qui in peccato contrahitur, Sanctus Gregorius inquit, eſt veluti os, quod obſtruitur, & quod ſemel obſtructum integrum non relinquit amplius homini ex hoc emergere ſtatu. Ideoque David enixe rogans Deum ajebat; *Non me demergat tempeſtas aquæ, neque abſorbeat me profundum, neque urgeat ſuper me puteus os ſuum.* Domine, de peccatis meis ultionem, quęcumque tibi libuerit, cape; at ne permittas, ut aquis ſuis tempeſtas me obruat, vel me mare deglutiat, vel puteus os ſuum claudat ſupra me; ſi hoc enim accideret, ad quem lugubrem ſtatum redigeret?

Non eſt adeo difficile habitualis peccati vincula infringere.

Solve vincula colli tui, captiva filia Sion. Iſ. 52. Filia Sion, anima chriſtiana, infringe compedes tuos, & ex carcere egredere. Si forte quis in laqueos incidit, vel ſi conſtringitur catenis, nihil non conatur, ut illinc evadat. Numquid unus rationalis homo ſibi in vinculis, manicíſque ſuis ſibi complacet? Anima chriſtiana, nihil tibi facilius quam crudele peccati jugum excutere; te hoc velle ſatis eſt, Deus tuus præſto eſt, ut te liberet; ad id non aliud, quam conſenſum tuum præſtolatur. Eheu! ſi captivi, qui ſub catenarum ſuarum pondere gemunt, ſe pari felicitate liberare poſſent; ſi libertas eorum ex ipſorum voluntate penderet, quamprimum eorum ferrei compedes, manicæque infringerentur. Quid autem? Numquid animę tuæ libertas tibi minus chara, quam corporis eſt? I ergo, humiliter temet ad pedes Miniſtrorum Jeſu Chriſti proſterne; ſine, liberent te, atque in eum ſtatum redigant, quo ad illum redire valeas: *Solve vincula colli tui, captiva filia Sion.*

Peccator malis habitibus ſuis vinctus eſt.

Iniquitates ſuæ capiunt impium, & funibus peccatorum ſuorum conſtringitur. Proverb. 5. Hac loquendi ratione Spiritus Sanctus voluit innuere, quodlibet peccatum ſingillatim ſimile eſſe funi, & plura pec-

peccata alia aliis ſuperaddita efficere vinculum ingens ex pluribus minoribus vinculis contextum. *Iniquitates ſuæ capiunt impium, & funibus peccatorum ſuorum conſtringitur.* In quem Proverbiorum locum hæc Beda: *Qui funem facit, torquet ſemper, & involvendo fila filis adauget; talis eſt fortitudo malorum operum*; peccator enim ubi plura ſimul peccata congeſſit, ſeſe inde expedire non poteſt.

Pravi habitus evertendi moralis impoſſibilitas.

Si mutare poteſt Æthiops pellem ſuam, aut pardus varietates ſuas; & vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum. Jerem. 13. Spiritus Sanctus innuere voluit rem novam æque, & inauditam eſſe quod qui firmum, validumque peccati habitum ſuſcepit, redeat ad frugem perfecta vitæ mutatione; ac in natura inauditum eſt, quod Æthiops albeſcat, & pardus vellus ſuum variis imbutum coloribus in aliud unius tantum, perpetuique coloris immutet; peccatum enim, ex ejuſdem Prophetæ ſententia, nigredo eſt animam coinquinans, & macula peccatoribus inuſta, ut alibi loquitur: *Maculata es in iniquitate tua coram me.* Itaque peccata peccatis accumulare, quod habitus facit, idem eſt ac recentem inducere nigredinem animæ peccatorum, & maculas ſuperaddere maculis, quibus per anteactæ vitæ ſcelera ſeſe turpiter fœdarunt.

Jerem. 2.

Per habitum peccati coacervatur iræ theſaurus.

Sanctus Auguſtinus animadvertit, hujus vitæ tempore Deum, & peccatorem ſuum quemque acervare theſaurum. Quinam eſt theſaurus Dei? Theſaurus eſt miſericordiæ pro iis, qui non offendunt ipſum; theſaurus eſt bonitatis, pro illis, qui poſtquam peccaverunt, agunt pœnitentiam, & mox eidem fideliter famulantur. Animæ juſtæ; ac pœnitentes hic veſter eſt theſaurus. Verum quemnam theſaurum peccator acervat? in ſe quidem theſaurum iniquitatis, in Deo vero iræ theſaurum: quia dies quælibet aliquid addit huic theſauro; & quomodo habitus facit, ut nova ſemper committantur peccata, indeſinenter hunc theſaurum adauget: *Theſaurizas tibi iram in die iræ.*

Ad Rom. 2.

Non eſt difficile habitum pravum eradicare, ubi altas jecerit radices.

Vidi ſtultum firma radice, & maledixi pulchritudini ejus. Jobi 5. Si Scriptura paſſim pro fatuo peccatorem intelligit, dicere poſſumus, peccatorem hunc arbori ſimilem eſſe, cujus quidem radices exiguæ, ac tenellæ ſunt, ideoque facile evellendæ, ubi non ita pridem Deum offendere cœpit, quemadmodum accidit in radicibus arboris nuperrime conſitæ, quæ haud ægre evelluntur, quia parvæ ſunt, & paucæ, & nondum in terram altius defixæ; ſed ubi illas ſenſim enutriit tellus, paulatim increſcunt, multiplicantur, figuntur, atque ita roborantur, ut nonniſi ſæviſſima procella poſſit arbor extirpari. Hoc accidit peccatori. Initio quidam facile converti poterat; ejus in malum ſtudia, & peccati affectiones neque tot erant, neque tantæ, neque adeo in terram defixæ, ſed poſt aliquot perſeverantiæ annos affectiones ipſæ increbuerunt; ſtudia confirmata ſunt, itaut ad eum convertendum validiſſimæ Cœli inſpirationes requirantur.

Peccator, qui habitū contraxit, certo videtur in peccato ſuo moriturus.

In quocumque loco (arbor) *ceciderit, ibi erit.* Eccleſ. 11. Sed quanam ex parte cadere conſuevit arbor, niſi ex ea, in quam pendebat? Hoc omnibus peccatoribus metuendum eſt. Hi ſunt proceræ arbores terræ ſucco enutritæ, caput in Cœlum per ſuperbiam tollentes, & circumundique ramos ſuos, videlicet poſſeſſiones ſuas, protendentes. Arbor hujuſmodi non ſemper ſtabit; ictu mortis percuſſa ſerius, ocyus concidet. Sed quanam ex parte ſterilis hæc arbor decidet? Ea ſane ex parte caſura videtur, in quam maxime pendet. Habitus in peccato ſuſceptus, propter quem inclinat, efficiet, ut in eam partem cadat; morietur igitur in habitu peccati.

PARAGRAPHUS IV.

Loci, & Sententiæ Sanctorum Patrum hujus Argumenti.

Ligatus eram, non ferro alieno, ſed mea ferrea voluntate. Auguſt. l. 8. Confeſſ. c. 5.

Velle meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & conſtrinxerat me. Idem, ibid.

Ex voluntate perverſa facta eſt libido, & dum ſervitur libidini, facta eſt conſuetudo, & dum conſuetudini non reſiſtitur, facta eſt neceſſitas. Idem, ibidem.

Plus valebat in me deterius inolitum, quam melius inſolitum. Idem, c. 12.

Reformidabam quaſi mortem conſuetudinis mutationem. Idem, c. 7.

Lex peccati eſt violentia conſuetudinis, qua trahitur etiam invitus animus. Idem, lib. 8.

Cogitationes, quibus meditabar in te, ſimiles erant conatibus expergiſci volentium, qui tamen ſuperati ſoporis altitudine remerguntur. Idem, ibidem.

Adhuc obligatus impedimentis omnibus, ſic timebam expediri, quemadmodum impediri timendum eſt. Idem, ibid.

Retardabant me nugæ, cum diceret mihi conſuetudo, putaſne ſine iſtis vivere poteris? Idem, ibidem.

Tanto amplius in voluptate ſuperanda voluntas laborat, quanto ei majores vires conſuetudo dedit. Auguſt. lib. 6. contra Julian. c. 7.

Vincere conſuetudinem dura eſt pugna, Idem, in Pſalm. 30.

Peccata quamvis magna & horrenda, cum in conſuetudinem venerint, aut parva eſſe, aut nulla creduntur; uſque adeo, ut non ſolum non occultanda, ſed etiam prædicanda diffamandaque videantur. Idem, in Enchyrid.

Moles impoſita ſepulchro ipſa vis eſt conſuetudinis, qua premitur anima, nec reſurgere, nec reſpirare permittitur. Idem, ſup. Matth. Homil. 45.

Conſuetudo quaſi ſecunda & affabricata natura. Idem, lib. 6. de Muſic.

Solet recta opinio pravam corrigere conſuetudinem, & prava opinio rectam depravare naturam. Idem, lib. de Doctr. Chriſt.

Difficultatem quandam oſtendit tibi, infremuit ſpiritu, oſtendit multo clamore objurgationis opus eſſe ad eos, qui conſuetudine duruerunt. Idem, in Evang. de Lazaro ſuſcitato.

Omne peccatum conſuetudine vileſcit, & fit homini quaſi nullum ſit. Idem, lib. 50. Homil. Hom. 28.

Obduruit jam animus, & dolorem perdidit. Idem, ibidem.

Eſt mortis genus immane, mala conſuetudo appellatur. Idem, Tract. 49. in Joan.

Difficulter eraditur, quod rudes animi perbiberunt. Hieron. Epiſt. 7.

Malum non natura, ſed nimia conſuetudine, & amore peccandi firmatum, ſic ut in naturam converſum videatur. Idem, in Jerem. 13.

Quaſi quibuſdam clavis ſuffigitur anima corporis voluptatibus, actuum enim ſuorum laqueis vincta, & deliciarum ſæcularium illecebris obnoxia jam tenetur. Ambroſius.

An ignoratis quantam vim habeat conſuetudo peccandi, ut excludat naturam? Idem, in Pſalm. 1.

Cum culpa in uſum venerit, ei jam animus, etiamſi appetat, debilius reſiſtit, quia quot vicibus pravæ frequentationis adſtringitur, quaſi tot vinculis ad mentem ligatur. Gregor. lib. 4. Moral.

Uſitata culpa obligat mentem, ut nequaquam ſurgere poſſit ad rectitudinem: conatur & labitur, quia ubi ſponte perſiſtit, ibi cum noluerit, coacta cedit. Idem, Hom. 31. in Evang.

Tenent pravæ conſuetudines, quem ſemel ceperunt, atque quotidie duriores exiſtunt. Idem, lib. 15. Moral.

Quænam anguſtia eſt, a mala conſuetudine exurgere velle, nec poſſe, jam deſiderio ad ſuperna tendere, ſed adhuc actu in infimis remanere; præire corde, nec ſequi opere, atque a ſemetipſo contradictionem perpeti? Idem, lib. 26. Moral.

Sunt qui luxuriem corporis nec albenti erubuere canitie, & uſque ad ſenectutis ætatem vitam produxere maculoſam. Ambr. in Pſalm. 1.

Impii funibus peccatorum ſuorum conſtringuntur, cum inceſſabili augmento ſuæ pravitatis intereunt; qui funem facit, torquet ſemper, & involvendo fila filis adauget; talis eſt fortitudo malorum operum. Beda in Procem. c. 5.

Permoleſtum eſt, & vix toleratu poſſibile vel ipſis brutis amoveri a conſuetudine. Baſilius, Homilia 5.

Conſuetudo vetuſtate firmata naturæ vim ſolet nanciſci. Idem, in regul. fuſius diſput. quæſt. 6.

Non parvus eſt labor, ut ſe aliquis a priori non bona conſuetudine reflectat & revocet. Ibidem.

Aſſidua conſuetudo vitium in naturam convertit. Iſidor. lib. 1. Soliloq.

Magna eſt conſuetudinis tyrannis, adeoque magna, ut perinde cogat ac natura. Chryſoſt. Hom. 7. in c. 4. Epiſt. 1. ad Corinth.

Primo tibi videbitur aliquid impoſſibile, proceſſu temporis non judicabis adeo grave, paulo poſt & leve ſenties. Bernard. l. 1. de Conſiderat.

Si res per conſuetudinem, per incuriam venerit, vulneri vetuſto & neglecto callus obducitur, & eo fit inſanabile, quo fit inſenſibile. Idem, ibid.

Quem ligat conſuetudo, indifferenter illicitis pro licitis utitur. Idem, ibid.

Concupiſcentia reviviſcente, ſopitur ratio, ligat conſuetudo, trahitur miſer in profundum malorum, & traditur captivus tyrannidi vitiorum. Idem, ibidem.

Miſerabilis fragilitas, ſine pruritu concupiſcentiæ, ſine impetu deſiderii, ſola conſuetudine trahitur ad illicita. Idem, ibid.

Ultimus gradus appellari poteſt conſuetudo peccandi, quia Dei metus amittitur, contemptus incurritur. Idem, ibid.

Qui magis mortuus eo, qui fovet ignem in ſinu, peccatum in concupiſcentia, nec ſentit, nec expaveſcit, nec excutit? Idem, Serm. 2. de Reſurrect.

Neſcio quo pravo & miro modo ipſa ſibi voluntas in deterius mutata neceſſitatem facit, ut nec neceſſitas, cum voluntaria ſit, excuſare valeat voluntatem, nec voluntas cum ſit intellecta, excludere neceſſitatem. Idem, Serm. 81. ſuper Cantic.

Sunt aliqui, qui quaſi cute quadam, ſic aliqua prava operti, & quaſi involuti conſuetudine vitiorum, ut illam dediſcere, non tam ſit ſpoliari, quam excoriari. Idem, Serm. 9. in Cantic.

Sepulturæ aggere premitur, qui in perpetratione nequitiæ etiam uſu conſuetudinis gravatus premitur. Idem.

Solutus eſt ad mandatum Domini, qui antea tenebatur, aut non valens, aut non volens benefacere, aut utroque fortius vinculo alligatus nec volens ſcilicet, nec valens. Idem, Serm. 3. de Lazaro ſuſcitato.

Grave eſt aſſueta dimittere; ſed gravius eſt contra propriam voluntatem ire. Libro de Imitation. Chriſt. cap. 11.

Actus peccandi crebro iteratus conſuetudinem parit, conſuetudo parit quaſi agendi neceſſitatem, neceſſitas parit impoſſibilitatem, impoſſibilitas parit deſperationem, deſperatio damnationem. Bernard. l. 1. de Conſiderat.

Deſiit remedio eſſe locus, ubi, quæ fuerant vitia, mores fiunt. Senec. Epiſt. 28.

Obdurata tempore conſuetudo natura ipſa potentior eſt. Philo Judæus, lib. de Dialog.

PARAGRAPHUS V.

Quid ex Theologiæ fontibus hoc in argumento poſſit hauriri.

Habitus natura, & definitio.

Habitus, vel conſuetudo definiri poteſt qualitas, vel aliquid permanens in nobis prohibens, ne, quodcumque ſit, omnia operationum genera nullo in diſcrimine habeamus, quia nos impellit ad quædam peculiariter potius, quam ad alia, quin nihilominus vim faciat noſtræ libertati abſoluta & inevitabili neceſſitate. Hunc autem habitum nos ipſi in nobis producimus actibus iteratis, ad quos ferimur. Hæ enim actiones, quæ perfunctoriæ fluxæque non ſunt, aliquod in anima veſtigium imprimunt, illis conforme, eadem præter propter ratione, qua pes in arena, vel in argilla, cui innititur, ſui ipſius relinquit veſtigium.

Proportio habitus cum actione illum producente.

In hoc argumento haud abs re eſt animadvertere, hanc habitus proportionem cum actionibus producentibus illum in duabus rebus conſiſtere; altera eſt, actionem talis virtutis imprimere etiam talis naturæ veſtigium, & non alterius; exempli gratia, actus eleemoſynæ producit habitum quidem miſericordiæ, non autem patientiæ. Altera eſt, quo fortior, & violentior eſt actio, eo altius impreſſum relinqui veſtigium, eodem pacto quo corpus, quo magis grave eſt, magiſque terram premit, eo altius ejuſdem ſigno imprimitur; unde ſequitur, ſæpe unica actione fortiorem habitum produci, quam pluribus ſimul minori attentione peractis producatur, & ſæpe jam impreſſa relegendo veſtigia magis, magiſque infigi. Sequitur denique vitioſum habitum eſſe facilitatem quamdam, & propenſionem, quæ acquiritur, ad peccatum aliquod committendum, cujuſcumque tandem naturæ illud ſit, ſæpius idem patrando.

Facilius pravi, quam boni habitus contrahuntur.

Quemadmodum natura noſtra corrupta facilius fertur in malum, quam in bonum, & virtus non ſine ſumma cum difficultate acquiritur; liquet, nos facilius habitum vitii alicujus induere, in quod natura ipſa proni ſumus, quam virtutis, quæ per ſe difficilis eſt, & ad quam adipiſcendam ſuperandum eſt naturale ſtudium eidem oppoſitum. Theologi tres peculiariter cauſas recenſent. Prima eſt, plura eſſe vitia, quam virtutes; ſingulæ enim virtutes morales inter duo vitioſa extrema ſunt poſitæ, æque ab illis evitanda, ut auream ſervent mediocritatem, unde moralis virtutis nomen recipiunt. Facilius igitur eſt propter numerum vitiorum, pravam conſuetudinem contrahere, quam bonam. Altera eſt, objecta ad peccatum excitantia majorem in nobis vim, & robur habere, quam quæ nos ad virtutem ferre poſſunt. Tertia eſt, in nobis eſſe concupiſcentiam, quam Doctores peccati fomitem vocant; quæ ſæpe contra rationem rebellat, nitidioribus ejuſdem luminibus nubem offundit, atque ardentiſſimas flammas ſuffocat ſui ardoris violentia, & quæ ideo cauſa eſt, propter quam facilius pravos, quam bonos habitus induimus.

Habitus peccati proprie peccatores nos facit.

Si peccatum in Scripturæ ſtylo tantum malum eſt, ut miſeriæ, atque infamiæ cumulus vocari poſſit, quid erit pravus habitus peccati? hic enim proprie peccatores nos facit; nam unica actio mala nos malos non efficit, ſed efficit ſolum, ut actu peccemus; ſed pravus habitus efficit, ut vere peccatores vocemur, & ſimus, ſeu propter multitudinem peccatorum quæ præceſſerunt, & habitum hunc produxerunt, ſeu propter peccata, quæ ſubſequentur; quia deinceps infinita alia producturus eſt quadam neceſſitatis ſpecie; quia unum ab altero attrahitur, & cum habitus ſemper invaluerit, hoc criminum multiplicatione facit, ut ita dicam, ut ex profeſſo peccatores ſimus, & coram oculis Dei abominabiles.

Pravus habitus aliquam neceſſitatis ſpeciem inducit.

Pravus habitus ita rationem, hominiſque voluntatem ſibi mancipat, ut niſi imperio, vel potius tyrannidi illius ſeſe voluerit opponere, cum poterat, & habitus ille nondum altius radices jecerat, deinceps minime poſſit ſpecie quadam neceſſitatis, de qua alibi erit ſermo; ſed quam melius nunc explicare non poſſumus, niſi verbis Sancti Auguſtini, qui experientia doctus de eadem loqui poterat, & qui Conſuetudinem, *quaſi ſecundam, & affabricatam naturam* appellat. Prima illa eſt, quam originale peccatum ex ipſo ſtatim nativitatis exordio effinxit in nobis; altera autem illa, quam actualibus peccatis, perſeverantia in ſceleribus, & pravo habitu noſipſi efformamus. Itaque ſi prima natura nos in peccatum trahit fere invitos, ut loquitur Sanctus Paulus, altera recentem addit proclivitatem in malum, novumque pondus, quod quamdam efficit ſpeciem neceſſitatis, quemadmodum loquitur Sanctus Auguſtinus; *ex prava voluntate facta eſt libido, dum ſervitur libidini, facta eſt conſuetudo, & dum conſuetudini reſiſtitur, facta eſt neceſſitas.*

Neceſſitas hæc moralis tantum eſt, eique poſſumus non parere.

Quantumvis fortes, altaſque radices jecerit habitus, qui ſibi cor noſtrum ſubjecit, certum eſt nos peccare, cum illi obtemperamus, ideoque nos poſſe illi non obtemperare; omne enim peccatum actus eſt liber, & conſulto factus, & agere libere, eſt id facere, quod non facere poſſemus. Quod ſi quotieſcumque pravi habitus vi cedo, illi reſiſtere valeo; poſſum etiam adeo frequenter eidem reſiſtere, ut tandem illi cedere deſueſcam, atque ita pravam ipſam conſuetudinem evertere, atque delere. Itaque licet graviſſimis utantur verbis SS. Auguſtinus, atque Bernardus, ut hanc ſignificent neceſſitatem, eam vocantes invictam, inevitabilem, ipſaque natura fortiorem, hæc numquam eſt neceſſitas abſoluta, libertatem penitus auferens, ſed neceſſitas tantum moralis, quam ipſi volumus, & nobiſmetipſis imponimus.

Quamvis habitus neceſſitas moralis tantummodo ſit, difficillimum tamen eſt eam ſuperare.

Facile a peccato recedimus, ubi eidem minime aſſuevimus; ſexcenta in ipſo inveniuntur, quę corrupto etiam cordi non placent: ſed habitus peccati non ita facile infringitur; quędam miraculi ſpecies eſt in ordine gratiæ Lazari reſurrectione indigitata, qui pluribus ante diebus fuerat elatus. Si habitus eſt altera natura, cætera quælibet immutantur, non ita tamen natura, neque peccati habitus: omnes fere homines ſecundum naturæ ſuæ ſtudia operantur, & omnes fere in vitę ſuæ ratione pravorum habituum proclivitatem ſequuntur. Quod ſecundum naturalia fit ſtudia, facillime fit; nullus fere impenditur labor, & ut ita dicam agitur inconſiderate. Hinc S. Auguſtinus habitum pravum vocat ſervitutem ſub peccati, ac dęmonis imperio. Quos autem conatus idem exeruit, ut durum hoc ſervitutis jugum excuteret, ſcriptis reliquit.

Quomodo habitus coaleſcat, & peccatum minime excutiet.

Quęret fortaſſe quiſpiam quomodo funeſtus hic habitus efformetur in nobis, nonniſi ſummis conatibus infringendus? ego vero cum S. Auguſtino reſpondeo ex inordinata cupiditate gradum fieri ad turpe factum, facto ſæpe iterato affectum efformari, affectum vero efformatum in habitum immutari, atque habitum in funeſtam peccandi neceſſitatem deſinere, eam vero neceſſitatem, qua non excuſamur, quia non eſt abſoluta, uti diximus, &

quia

BIBLIOTECA CENTRAL

quia effectus eſt abuſus noſtræ libertatis, qua perperam uſi ſumus libere peccato noſmet mancipantes; funeſtam neceſſitatem, quæ nos miſeriores efficit, quin minus nocentes efficiat; neceſſitatem, quam prævenire potuimus, & quam evitare non poſſumus. Hinc apud Theologos oritur quæſtio, utrum quod per habitus vim peccatur, peccati gravitatem imminuat, eo quod libertatem imminuit, quæ in peccando neceſſaria requiritur? atque negative reſpondent; licet hoc verum eſſet, ſi, quod libertatem imminuit, ex antecedenti cauſa oriretur, quam nos minime quæſiviſſemus, puta, ex ſubito affectus alicujus æſtu, qui in nobis excitatus fuiſſet, vel ex tentationis alicujus vehementia; ſed cum hæc voluntatis noſtræ imminutio, & decrementum ex libera proficiſcatur cauſa, quam libere paſſi ſumus, qualis eſt habitus, hoc potius auget, quam imminuit peccatum, quia proficiſcitur ex principio magis corrupto, magiſque vitiis aſſueto.

Qui per habitum peccat, peccat ex deliberata nequitia.

Sanctus Thomas prima ſecundæ quæſtione 78. art. 2. palam docet, peccantem per habitum ſemper ex deliberata nequitia peccare; habitu enim utens id eligit, quod ſecundum vitioſum hunc habitum ſibi convenit, qui in ipſo eſt tamquam altera natura, per quam ſcienter, ac volenter, & ſine ulla reſiſtentia operatur malum, in quod per habitum proclivis eſt; unde Sanctus hic Doctor concludit, peccantem per habitum operari malum libera voluntatis electione, & deliberata nequitia peccare.

Funeſtus, & periculoſus effectus habitus eſt plurima peccata committere.

Peccatum iteratum reciproce cauſa eſt, & effectus mali habitus, qui per ipſum contrahitur. Non ita exiguus peccatorum numerus quæritur, ut fortis habitus efficiatur; ſed habitus hic, ubi coaluerit, efficit, ut peccatum ſine numero, atque menſura, facile, ſine metu, abſque conſcientiæ ſtimulis, & fere inconſiderate patretur. Hoc quotidie uſuvenit, & utinam propria hoc non didiciſſemus experientia. Peccatum hodie patratum cras alterum ſecum trahit, hoc vero iterum tertium; ſtudium enim in ſingula peccata invaleſcens nos ad alia majori cum violentia perpetranda propellit, itaut numerus in infinitum augeatur. Hoc pacto omnes ferre greſſus animę, quę peccati habitum induit, totidem lapſus ſunt, & peccata; ac nulla ferme reditus ſpes eidem supereſt citra gratię miraculum, quod expectare non poteſt, Deo ſuas gratias ſubtrahente, prout nova ille ſubinde peccata committit.

Peccatum non poteſt excuſari per ipſius habitum.

Sanctus Thomas ſecunda ſecundæ quæſt. 156. artic. 3. docet, peccatum in voluntate pręſertim conſiſtere; cum autem per voluntatem peccatur, peccatum eo majus eſſe debet, quo ardentius in illud fertur voluntas magis valida, violentaque voluntatis inclinatione. *Ubi major eſt voluntatis inclinatio ad peccatum, ibi gravius eſt peccatum.* Fruſtra igitur, qui vitii alicujus habitum contraxerunt, atque illum infringere non conantur, fruſtra inquam violentam cauſantur inclinationem, qua in peccatum trahuntur.

PARAGRAPHUS VI.

Delecti ex Aſceticis, noviſque Concionatoribus loci hujus argumenti.

Habitus eſt ſecunda natura.

UT intelligatis, quam difficile vobis futurum ſit ex vitio, quodcumque illud ſit, emergere, cum in vobis habitus ſemel coaluerit, dixiſſe ſufficiat, habitum ſecundam eſſe naturam, naturam additam, atque inſitam ſtudiis noſtris, uti loquitur Sanctus Auguſtinus, *Secundam, & quaſi affabricatam naturam.* Itaque ſi vanitati, luxui, obtrectationi, aleæ, voluptati, inerti, mundanæque vitæ conſueveris, æque difficile erit, ut intra breve tempus te ipſum reformes, ac difficile eſt, feram cicurire, ac ingenium ferox, & brutale ad manſuetudinem revocare. Inſuper ajo, conſuetudinem natura ipſa eſſe fortiorem; conſuetudo enim naturam domare, ac flectere, ut ita dicam, poteſt, licet illa ſit inflexibilis. Ita videmus infirmiora corpora magnis paulatim laboribus indurari, & timidiſſimum quemque, ubi ſæpius obierit pericula, eadem contemnere, & nonnullos præſentiſſimorum venenorum uſu ea ſibi in alimoniam convertiſſe. *Pater de la Colombiere, Sermone 64. Qui eſt hujus argumenti.*

Conſuetudo fit neceſſitas.

Utinam pauciora nobis invictæ hujus neceſſitatis exempla ſuppeterent, neque audirentur quotidie ii, qui ſeſe eidem ſubjecerunt, in vinculis ſuis nequicquam ingemiſcere, ac irrita efficere ea lumina, inſpirationes, ac bonum operandi deſideria, quæ plures animas ſanctificare poſſent, quibus aliquid adhuc ſupereſſet libertatis. Quam miſeret me veſtri, indigna peccati mancipia! Cum primum voſmet impudicitiis, aleæ, obtrectationi, iracundiæ mancipaſtis, libido vobis videbatur vitium ætati veſtræ conſonum, atque conforme; alea honeſta occupatio; obtrectatio neceſſaria collocutio; iracundia rationabilis affectus, cum tot quotidie ſuccenſendi occaſiones occurrant. Hodie vero aliter dicendum eſt; ratio veſtra per ætatem matureſcens, conſcientia ſexcentis ſupernaturalibus luminibus illuſtrata vobis hæc omnia repræſentat tamquam defectus, & vitia turpia, injuſta, pernicioſa, execrabilia; & nihilominus ab iis non ceſſatis: *Vides quam male facias,* Sanctus Auguſtinus ait, *quam deteſtabiliter, quam infeliciter, & tamen facis. Idem.*

Difficultas pravum habitum infringendi non eſt inſuperabilis.

Habitus pravi ita eos omnes, qui contraxerunt illos, vinciunt, ac detinent, ut nequeant, vel ſaltem nolint, vel potius ut nequeant, nolintque ſimul bonum operari. *Solutus eſt ad mandatum Domini, qui antea tenebatur, aut non valens, aut non volens benefacere, aut utroque fortius vinculo alligatus, nec volens ſcilicet, nec valens,* Sanctus Bernardus inquit. Non puto vel brevius, vel apertius dici poſſe quidquid ad pravorum habituum pertinet argumentum. Verum eſt, ubi ſemel contracti fuerunt habitus, in illis ut plurimum ſeneſcere, & quia vinci nequeunt, & quia illis bellum indicere nolumus; hoc eſt, quodammodo impoſſibile eſſe ex illis emergere; attamen hoc abſolute non eſſe impoſſibile, tantamque eſſe difficultatem, ut inſuperabilis videatur; licet tanta non ſit, ut excuſandi ſimus, cum illam minime ſuperamus. *Idem.*

Niſi quamprimum habitus mali infringantur, periculum eſt, ne umquam infringantur.

Quid? Anima Chriſtiana jam ita proclivis es ad vanitatem, inertiam, voluptatem, iracundiam, intemperantiam, ambitionem, ut reſiſtere nequeas. Cum autem hæ omnes affectiones in corde tuo convaluerint, atque longo plurimorum annorum uſu fuerint roboratæ, te illas debellaturam ſperas? Hodie cum te Deus moveat, urgeat, tibique ſuam offerat gratiam, vires tibi deſunt, ut mandata ejus faceſſas; & te putas poſt decem, aut viginti imbecillitatis annos fortiorem futuram? Ego vero oppoſitum credo, & divino innixus oraculo, credo, ſi modo paſſa fueris habitum hunc in te conſeneſcere, Æthiopem potius dealbatum iri, quam te vitæ rationem eſſe immutaturam: *Si poteſt Æthiops mutare pellem ſuam, aut pardus varietates ſuas, & vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum.* Tibi promittis ſenectutem prorſus diverſam a vana hac, inerti, vitioſa adoleſcentia; ego vero portendo, ætatem tibi & nova allaturam vitia, & vetera confirmaturam. *Idem.*

Jerem. 13.

Si volumus, poſſumus malos habitus ſuperare.

Voluntas bona eſt omnipotens, & nihil tam arduum eſt, quod illa non ſuperet. Et ſane quid non aſſequimur, cum illud, ut opus eſt, volumus? Ferrum ſubigitur, æs funditur, ex marmore ſimulacra fiunt æque delicata, affabreque expolita, ac ſi marmor eſſet molle, & ſculptoris cœlo, tamquam cera, cederet. Quotidie videmus, S. Auguſtinus ait, qui nequiſſimis relictis habitibus melius, ſanctiuſque vivunt iis, qui eorum ſcelera antea exprobrabant. Poterat ille ſeipſum in exemplum proferre; ac unus ipſe ſatis erat ad doctrinæ hujus veritatem probandam, atque ignaviam noſtram confundendam; ipſe enim tandem ferream, ut ipſe vocat, voluntatem vicit, quæ adeo dura, & inflexibilis videbatur. Neque ſolum id paulatim evicit, ſed repente aſſecutus eſt. Ex quo voluptati vale extremum dicere decrevit, hæc non iterum in illius cor reverſa eſt. Sed non una tantum vinctus erat catena; ambitio, ſuperbia, cupiditas æque, ac inconſtantia in corde illius dominabantur; at una dies eum ab omnibus hiſce tyrannis liberavit. Verum quomodo ille libertatem adeptus eſt, quomodo perfecte ſervitutis jugum excuſſit? *Idem.*

Ejuſdem argumenti.

Quid voluntas noſtra non poteſt, cum gratia adjuvante verſus aliquod objectum ſeſe convertere illi placuerit, illudque ex animo amplecti? Quinam obices? Quænam adeo fortia vincula illum retinere poſſunt, qui vera ad Deum eundi cupiditate fertur? Quas difficultates ſuperare non poteſt? Quid in elatiſſimis etiam conſiliis tam magnum eſt, atque tam arduum? Quid prędtantiſſimi, atque maxime magnanimi præſtitere Sancti? Quod ago, hodie non aggrediar, & conſequar, ubi velim? Cur oblectamur noſmetipſos decipientes, inanibuſque prætextibus diſſimulantes noſtram infirmitatem, malamque votorum noſtrorum ſinceritatem? Ad frugem redire vellem, ſi poſſem; vellem fieri melior; ad id omnes induſtriæ, ingeniique nervos intendam. Ego vero dico, futurum, ut, ſi decimam tantummodo partem efficeretis ejus, quod poteſtis facere, jam votorum ſummam eſſetis conſequuti. Tali in occaſione me ipſum vincere nequeo, invitus rapior, facio, quod numquam facere vellem. Proh Superi! Quomodo hæc dicere audemus? Si ille, quem præ cęteris mortalibus diligitis, vos rogaret, ut pro ſe ea faceretis, quæ propter Deum facere non poteſtis, ſi certo ſciretis, a perjuriis, obtrectationibus, ultionibuſque abſtinentes magnum aliquem in terris honorem vos eſſe aſſecuturos, num aliquid vobis factu arduum videretur? *Idem.*

Peccata iterata, & multiplicata validum producunt habitum.

Peccatorum multitudo pravum producit habitum, fatalemque in peccato obſtinationem; cumque habitus hic efformatus fuerit, jam eſt tamquam altera natura, quæ fere numquam abjici poteſt. In Scripturis ſermo eſt de peccati pondere, vinculis, corpore, regno. Hoc autem pondus numquam gravius ponderat, hæc vincula numquam arctius vinciunt, & impediunt, corpus hoc numquam magis efformatur, regnum hoc numquam conſtituitur, roboraturque melius, quam in forti peccati conſuetudine: propterea quod hic habitus, & obſtinatio pondus adaugent, ut nos obruant, iterant vincula, & catenas, corpus hoc alunt, regnumque conſervant. Tunc eodem in ſtatu ſumus, in quo miſeri Ægyptii, qui tenebris undequaque involuti non movebantur loco, neque ullum conatum exerebant, ut inde egrederentur: *Nemo movit ſe de loco ſuo, in quo erat.* Inde vero quid ſequitur? dicamne, & vos dicentem audire poteritis, quin totis artubus contremiſcatis? inde ſequitur, quod in inpœnitentiam, atque deſperationem labimur. Ab infidelitate, ingratique animi vitio initium ducitur; per contemptum, atque arrogantiam perſeveramus, per habitum, atque obſtinationem altius in peccati abyſſum defigimur, ac tandem ruimus in inpœnitentiam, atque deſperationem. *Ex Propoſitionibus Joly, Tomo 2. in tertiam Quadrag. Dominic.*

Quam neceſſitatem pravus habitus ſerat.

Numquid ergo habitus vinci nequit, & illi nemo reſiſtere valet? Itane ſupremum obtinet imperium, ut ſeſe inde expedire integrum minime ſit? Numquid ille neceſſitatem nobis imponit? Audite Sancti Bernardi reſponſum, non verum minus, quam ingenioſum. Dicit autem, nos peccando ita peccato aſſueſcere, ut quodammodo fiat neceſſarium; hæc coarctatio, quodammodo neceſſarium, adnotanda eſt; ſignificat enim hoc non abſolute, ſed aliquo tantum modo neceſſarium eſſe, vel, ſi mavis, fere neceſſarium. Tunc enim habitus prævenit, vel potius rationis uſum infirmat, ut animæ adeo validam, celeremque ſimul impreſſionem, ſtudium, & adeo naturalem inclinationem immittat, ut ſtatim, immo etiam cum voluptate illum ſequaris. O ſtatum miſerum! pergit idem Pater. Si habitus peccatori quodlibet libertatis genus auferret, hic non peccaret; ſi habitus perfectam illi relinqueret libertatem, ipſe ſui dominus reſipiſceret; ſed quod habitus ſolum vitiat, & imminuit libertatem, quin eamdem eripiat, quid inde? Duo inde oboriuntur. Primum peccator ſemper peccat Dei legem infringens. Secundo moraliter ſaltem fit incorrigibilis. Semper eſt nocens, quia ſemper non peccare poteſt, cum peccat; attamen moraliter fit incorrigibilis, quia poteſtas non peccandi adeo valide habitus impetu infirmatur, ut hic illius vim, atque effectum inhibeat, & remoretur. Itaque dici poteſt, Sanctus Bernardus concludit, ipſum quidem habere libertatem ſuam, eamque minime habere; amittere illam, & non amittere; ſatis libertatis eidem ineſſe, ut lapſibus ſuis recentem ſemper damnationem in ſuum caput detorqueat; tantum vero non eſſe, quantum ſatis eſſe poſſit, ut redeat ad frugem, & efficaciter ſalutem operetur ſuam, niſi firma, & conſtans adſit voluntatis deliberatio. *P. Girouſt, Tomo 2. Quadrag. Sermone hujus argumenti.*

S. Auguſtini exemplum, & pigliа.

Exemplum inſigne nobis liquido oſtendit quantæ ſit difficultatis pravum habitum abdicare; illud vero eſt S. Auguſtini. Quid ille non pertulit, ut ſuos nodos infringeret, atque ex ea emergeret ſervitute, in quam ipſum redegerat culpa, cujus habitus jam pridem in ipſo coaluerat? Quibus ille vocibus hoc explicat? Heu! inquit ille vitæ ſuæ peccata confitens, atque plorans: *ligatus eram*; ſed quo vinculo? *ferrea mea voluntate.* Inimicus eadem potitus agebat illam, quocumque eidem placebat, atque utebatur habitu tamquam oneroſa catena, qua illa, licet invita, impediebatur, & ex qua ſeſe expedire non poterat: *Velle meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & conſtrinxerat me.* O triſtem captivitatem, Sanctus hic Pœnitens pergit, o funeſtam ſervitutem! De ea conquerebar, attamen amabam illam; inde cupiebam emergere, & nihilominus in ea commorari volebam: omnia conabar, ut me a vitiis divellerem, ſed conatus mei erat tamquam ſemiſopiti hominis, identidem attollentis caput, ut evigilet, ac ſtatim decidentis, iterumque in utramque aurem ſtertentis. A Deo quidem libertatem meam petebam, ſed verebar, ne me ille voti damnaret. O miſericors Deus! quale tunc erat cor meum, & quam ſibimetipſi contrarium? *Idem.*

Status Lazari in ſepulcro repræſentat peccatorem in habitu peccati.

Si vultis, me aperte vobis horribilem ſtatum exhibere, ad quem peccator per habitum redactus eſt, fingite vobis Lazarum, cum Jeſus Chriſtus ad tumulum ejus acceſſit. Erat ille quidem manibus pedibuſque ligatis, corpore vittis circumdato, atque tumuli os lapis immani pondere obſtruebat. Talis eſt hujus ſæculi homo in peccati ſui conſuetudine ſepultus; ſexcentæ illicitæ affectiones, quibus creaturæ inhæret, totidem ſunt vincula mortis, quibus alligatur; ſexcentis humanis reſpectibus, totidemque conſcientiæ impedimentis tenetur; pondus vero habitus diuturni lapis eſt, qui illum obruit, atque improbitatem illius ſigno claudit. Quæ cum ita ſint, quam difficile eſt, ipſum reſurgere, atque ex tumulo egredi: *Quam difficile ſurgit, quem moles conſuetudinis premit!* Si hoc ſimplex eſſet cadaver, videlicet peccator ſine peccati affectione, habituque, ſæpe ſuſpirans, ac repetens, *Infelix ego homo! quis me liberabit de corpore mortis hujus?* ſperare poſſet ſe rediturum ad vitam; ſed cum peccati vinculis conſtrictus teneatur, cum criminoſis impedimentis, ſæcularibuſque negotiis nullum finem habituris &c. implicetur, tunc tota Jeſu Chriſti virtus requiritur, ut ſuſcitetur. *Ex ſermonibus editis ſub nomine P. Bourdaloue Sermone pro feria ſexta poſt quartam Quadrageſimæ Dominicam.*

Ad Rom. 7.

Peccato habituatus fit inſenſibilis.

Peccatores diuturno peccati habitu occalleſcentes minime afficiuntur malo, quod patrarunt, quo torquentur, & quod illis poteſt ingruere. Hanc peccatoris inſenſibilitatem ægrotantis uſus ſimilitudine explicat Sanctus Bernardus: *Scio ægrum ſe non ſentientem periculoſius laborare.* Cum videmus ægrum non ſentientem malum, quo laborat, dicere poſſumus jam actum de illo, eumque certiſſime moriturum. Cur? Quia malum non ſentiens, medicinam horret, & pharmaca epotare detrectat; præterquam quod hæc inſenſibilitas denotat pravam corporis ſui diſpoſitionem interiorem, cui cum ſatis virium non ſit, ut morbi vim ſentiat, minus adhuc erit, ut adhibenda medicamenta patiatur. Donec peccator ſuum ſentit malum, aliqua ſubeſt ſpes; ſed ex quo ſenſum hunc amittit, illum periculoſiſſimo laborare morbo dicere poſſimus. Quid igitur, ſi peccator ſceleris ſui malum non ſentit, ſi eodem oblectatur, ſi ægritudinem ſuam optimam valetudinem putet, nonne dicere poſſumus malum illius eſſe incurabile? *Biroat Sermone pro feria ſexta poſt quartam Quadrageſimæ Dominicam.*

Lib. 1. de Conſiderat.

Quam difficile ſit pravos habitus eradicare.

Cum Deum offendere incipimus, peccatum nondum altas radices jecit, facile a nobis evellendas, uti videmus in arbore recens conſito. Sed ubi terra paulatim has aluit radices, illæ ſenſim augentur, multiplicantur, altius terræ infiguntur, atque ita roborantur, ut ad arborem hanc infringendam, convellendamque auſtris opus ſit, & aquilonibus. Hic eſt funeſtus peccatoris ſtatus. Initio quidem facile converti poterat, ejus in malum ſtudia, & peccati affectiones neque adeo fortes erant, neque tot numero, neque alte adeo humo defixæ; ſed poſt aliquot annos, ex quo in ſcelere perſeveravit, jam multiplicatæ ſunt, & roboratæ; atque non aſſuetis opus eſt divinæ Potentiæ miraculis, ut convertatur. *Idem,*

Difficultas, vel moralis impoſſibilitas, quam habitus gignit.

Hanc autem difficultatem, vel moralem impoſſibilitatem melius explicare non poſſum, quam utens duorum Eccleſiæ Patrum ſententiis, qui profecto eo dicendi utuntur genere, quod ſibi adverſari videtur. Primus eſt Sanctus Auguſtinus dicens, habitum pravum eſſe veluti alteram naturam ab homine ſibi affabricatam, ac priori additam: *Conſuetudo quaſi ſecunda, & affabricata natura.* Sanctus Ambroſius e contra docet naturam immutari, & expelli per conſuetudinem: *An ignoratis quantam vim habeat conſuetudo peccandi, ut excludat naturam?* At duæ iſtæ ſententiæ ita ſunt conciliandæ. Sanctus Ambroſius dicens, naturam pravo habitu excludi, intelligit naturam, cui bona erant ſtudia, & quæ pec-

BIBLIOTECA CENTRAL